



ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ЦЕНТР НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ІНІЦІАТИВ”

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “МОЛОДІЖНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧИНАЮЧИХ ЛІДЕРІВ”

ЛЮДИНА, ПРАВО, ДЕРЖАВА: ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВИМІРИ

ЗБІРНИК НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

15 ТРАВНЯ 2026 РОКУ

М. ВІННИЦЯ

л54 Людина, право, держава: правові та соціально-психологічні виміри: зб. матеріалів наук. практ. конф. (м. Вінниця, 15 травня. 2026 р.): Громадська Організація «Центр Науково-Дослідних Ініціатив., Вінниця: «ГО ЦНДІ» 2026.

Збірник містить наукові розробки науковців, представників практичних підрозділів Національної поліції та інших правоохоронних органів, докторантів, аспірантів та здобувачів вищої освіти, присвячені дослідженню теоретичних і прикладних аспектів розвитку взаємодії органів публічної влади та правоохоронних органів

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками.

Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

Електронна копія матеріалів круглого столу безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Громадської організації «Центр Наукового-Дослідних Ініціатив» у розділі «Архів наукових заходів», сторінка «Збірники наукових заходів» <https://gocsri.com/index.php/index/uk/index>

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова редакційної колегії

Зінченко Людмила Петрівна - засновник Громадської організації «Центр Науково-Дослідних Ініціатив»

Заступник голови редакційної колегії

Байцур Катерина Юріївна - співзасновник Громадської організації «Центр Науково-Дослідних Ініціатив»

Члени редакційної колегії:

Василенко Віктор Михайлович- перший проректор Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

Музичук Олександр Миколайович- проректор Харківського національного університету внутрішніх справ, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор

Невядовський Владислав Олегович - учений секретар секретаріату Вченої ради, доктор юридичних наук, доцент

Іванцов Володимир Олександрович - кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності

Чишко Катерина Олександрівна - кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем наукового забезпечення правоохоронної діяльності та якості підготовки кадрів

Статівка Олена Олександрівна – завідувач кафедри мовної підготовки, кандидат педагогічних наук, доцент

Ляска Оксана Петрівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки

Глубоченко Сергій Михайлович,
кандидат юридичних наук

ДО ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ

Забезпечення доброчесності суддівського корпусу є однією з ключових умов ефективного функціонування судової влади та утвердження принципу верховенства права. У зв'язку з цим особливого значення набуває приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів, які визначають основні вимоги до незалежності, етичної поведінки та доброчесності суддів.

Більшість країн-членів та партнерів Організації економічного співробітництва та розвитку (далі-ОЕСР) мають основні гарантії доброчесності суддів та прокурорів. Країни-члени ОЕСР відповідають в середньому 66% критеріїв ОЕСР щодо нормативних актів щодо доброчесності суддів та такої ж частки критеріїв щодо доброчесності прокурорів. Країни-партнери ОЕСР відповідають в середньому 75% нормативних критеріїв щодо доброчесності суддів та 63% щодо доброчесності прокурорів. Більшість країн-членів та партнерів ОЕСР мають меритократичну систему просування суддівської кар'єри. Наразі 67% країн-членів ОЕСР та 73% країн-партнерів ОЕСР мають закони, що встановлюють об'єктивні процедури відбору та просування суддів по службі, що включають, як мінімум, іспити або співбесіди з колегією. Ці процедури впроваджуються протягом усієї суддівської кар'єри, зокрема для вищих судових посад: лише 7% країн-членів ОЕСР та 20% країн-партнерів ОЕСР не застосовують процедури відбору кандидатів на вищі судові посади на основі заслуг. На практиці ці процедури, як правило, проводяться незалежним органом у 67% країн-членів ОЕСР та 73% країн-партнерів ОЕСР. Проблеми із захистом

заслуг у процедурах відбору та просування по службі також можуть виникати в країнах, де обираються судді. Країни можуть вирішити ці проблеми, забезпечивши, щоб об'єктивні критерії, засновані на заслугах, сприяли відбору осіб на основі чесності, компетентності та неупередженості [1]. Окрім того, більшість країн-членів ОЕСР (77%) та країн-партнерів (73%) мають політику щодо конфлікту інтересів для суддів, тоді як для прокурорів ці середні показники становлять 87% та 80% відповідно. Однак лише 5 країн (Латвія, Словачка Республіка, Румунія, Сербія та Україна) змогли продемонструвати, що відповідальні органи, уповноважені контролювати впровадження політики щодо конфлікту інтересів для суддів, видали рекомендації щодо вирішення протягом 12 місяців для всіх виявлених випадків конфлікту інтересів. Відсутність даних у цій сфері свідчить про те, що країни не контролюють своєчасність вирішення конфліктів інтересів, що може підірвати ефективне управління [1].

У досліджуваному контексті доцільно вказати позицію В.П. Малех, яким було визначено основні європейські стандарти правосуддя, що мають безпосередній вплив на сферу доброчесності представників суддівського корпусу, зокрема: 1) незалежність суддів та судової системи (необмежена свобода в здійсненні правосуддя; достатність повноважень, для виконання функцій судочинства; нормативне (конституційне) визнання незалежності суддів і судової системи державою; наявність інституційних органів, що можуть забезпечити механізми захисту судової незалежності; прозора процедура судового процесу; відсутність стороннього впливу на суддів; відсутність тиску на суддів самою судовою системою; достатній рівень ресурсів для судової влади); 2) стандарт безсторонності (для стороннього спостерігача не має бути умотивованих підстав вважати суддю таким що не дотримується нейтральності та неупередженості при прийнятті судового рішення); 3) стандарт компетентності та професіоналізму, що включає не тільки найвищий рівень фаховості судді, але його етичну поведінку [2]. В рамках дослідження доброчесності суддівського корпусу позиція

згаданого вище автора видається дещо обмеженою, оскільки В.П. Малех розглядає європейські стандарти правосуддя переважно крізь призму належної організації судової влади та здійснення судочинства. Незалежність, безсторонність, компетентність і професіоналізм справді створюють необхідні передумови для доброчесної поведінки судді, проте самі по собі ще не розкривають механізмів її забезпечення. Інакше кажучи, у наведеному підході доброчесність фактично виступає похідною від інших стандартів, а не самостійним об'єктом правового регулювання. Через це поза належною увагою залишаються питання перевірки доброчесності, запобігання конфлікту інтересів, реагування на недоброчесну поведінку, прозорості майнового стану судді та співвідношення незалежності суддів із їхньою підзвітністю. Саме ці елементи мають ключове значення для адміністративно-правового механізму протидії недоброчесності.

Тож, на нашу думку, подальша гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами забезпечення доброчесності суддівського корпусу зумовлена необхідністю забезпечення єдиних підходів до розуміння та оцінки доброчесності суддів, які сформовані у міжнародно-правових актах і документах міжнародних організацій. Така гармонізація передбачає узгодження національних критеріїв доброчесності суддів із міжнародними вимогами щодо етичної поведінки, запобігання конфлікту інтересів, фінансової прозорості та дотримання високих стандартів професійної етики. Крім того, вона спрямована на забезпечення відповідності процедур добору, оцінювання та дисциплінарної відповідальності суддів міжнародним стандартам справедливості, об'єктивності та правової визначеності. У контексті європейської інтеграції України гармонізація законодавства у цій сфері виступає важливим інструментом зміцнення довіри до судової влади, утвердження принципу верховенства права та виконання міжнародних зобов'язань держави щодо забезпечення незалежного і доброчесного суддівського корпусу.

Список використаних джерел

1. Anti-Corruption and Integrity Outlook 2026 / URL: https://www.oecd.org/en/publications/anti-corruption-and-integrity-outlook-2026_16708b78-en/full-report/component-11.html
2. Малех В.П. Міжнародні та європейські стандарти доброчесності суддів. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 44/2025 URL: <https://zenodo.org/records/18093572>